

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

**Regels bij de politie: Volgen,
buigen of breken?**

25 april 2013

Kim Loyens
Annelies De Schrijver

LinC
LEUVENS INSTITUUT
VOOR GRW/BIOLOGIE

Overzicht

1. Inleiding
2. Houding ten aanzien van regels
3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels
4. Besluit

LinC
LEUVENS INSTITUUT
VOOR GRW/BIOLOGIE

---

1. Inleiding (1)

- Belang van legaliteit
- Discretionaire ruimte
- Kwetsbaarheden regelovertrekend gedrag
- Relatie wet – ethiek
- Ethische dilemma's

LinC
LEUVENS INSTITUUT
VOOR GRW/BIOLOGIE

---

1. Inleiding (2)

- Twee onderzoeken
  - Onderzoek 1
    - Kwantitatief
    - Houding van aspiranten ten aanzien van regels
  - Onderzoek 2
    - Kwalitatief
    - Hoe gaan rechercheurs om met regels

---

2. Houding ten aanzien van regels (1)

- Doelstelling van het onderzoek:
  - Evolutie houding ten aanzien van regels van aspirant-inspecteurs
- Populatie
  - 6 Nederlandstalige politiescholen
  - 4 meetmomenten
    - T1: 498 respondenten (98,22%)
    - T2: 435 respondenten (90,44%)
    - T3: 400 respondenten (83,68%)
    - T4: 166 respondenten (35,24%)

---

2. Houding ten aanzien van regels (2)

	T1	T2	T3	T4
Ook al vind ik een regel niet goed, toch zal ik hem volgen	4.36 (0.77) N=512	4.17 (0.77) N=490	4.14 (0.74) N=455	4.21 (0.71) N=158
Het enige dat verkeerd is aan de wet overtreden, is gepakt worden (-)	1.90 (0.84) N=509	2.03 (0.85) N=490	2.21 (0.87) N=453	2.03 (0.91) N=155
Wanneer ik een regel nutteloos vind, vind ik wel een manier om hem te ontwijken (-)	2.53 (0.87) N=512	2.83 (0.88) N=488	2.83 (0.89) N=455	2.84 (0.85) N=158
Het is nodig dat de politieorganisatie een duidelijke set van regels en procedures formuleert die door alle politieambtenaren moeten nageleefd worden	4.98 (0.79) N=512	4.88 (0.78) N=490	4.76 (0.79) N=451	4.85 (0.76) N=158
Ik zal een regel naar mijn hand zetten als dat mijn werk gemakkelijker maakt (-)	2.82 (1.03) N=512	3.03 (0.95) N=490	3.06 (0.99) N=455	3.07 (1.02) N=158
Ik vind dat regels hun nut hebben	5.03 (0.63) N=511	4.91 (0.69) N=489	4.84 (0.73) N=453	5.03 (0.60) N=158
Ik zal mijn werk beter kunnen doen als ik minder regels en procedures moet volgen (-)	2.81 (0.93) N=510	3.05 (1.03) N=487	3.21 (1.02) N=452	3.46 (1.16) N=158

---

2. Houding ten aanzien van regels (3)

Resultaten bivariate Wilcoxon test

Houding ten aanzien van regels	
T1 naar T2	Significante daling
T2 naar T3	Significante daling
T3 naar T4	Stabiliteit
T1 naar T4	Significante daling

---

2. Houding ten aanzien van regels (3)

• GEE analyse

- Geen verschil tussen mannen en vrouwen
- Geen verschil tussen familie bij politie of niet
- Geen verschil tussen tevreden of ontevreden met opleiding
- Effect van leeftijd
  - Naarmate de leeftijd van de aspiranten stijgt, hebben ze op T3 (*) een positievere houding
- Verschil mbt opleidingsniveau
  - Aspiranten met een diploma hogeschool/universiteit hebben op T3 (*) een positievere houding

---

---

3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels (1)

- Doelstelling van het onderzoek:
  - Verklaring voor wijze waarop onderzoekers omgaan met morele dilemma's
- Onderzoeksopzet:
  - 2 federale recherche-eenheden en 4 externe directies van TSW
  - Observaties en interviews, 21 maanden

---

3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels (2)

- 'Moral disengagement': cognitief mechanisme waardoor een persoon het overtreden van regels als minder schadelijk en meer acceptabel percipieert
  - Morele rechtvaardiging: 'doel heiligt de middelen'
  - Gevolgen minimaliseren
  - Afschuiven van eigen verantwoordelijk
  - Verantwoordelijkheid delen
  - ...

---

3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels (3)

- DVZ niet contacteren bij vaststelling illegale tewerkstelling: 'deal' in ruil voor informatie (morele rechtvaardiging)

"En dan vind ik dat zo zielig [...] Wij doen een controle. En de enigste uitkomst dat dat hier weer gaat zijn, is dat dat kind morgen op enne vlieger zit. Vannacht gaat dat [...] in een stinkende, ik weet nie zijt ge daar naar de cellen geweest? Dat stinkt om zot te worden. [...] Die moeten daar in een stinkende cel kruipen op een vette matras. Dan haalt ge die op met een busje gelijk zo bijna de Duitsers de Joden meenamen in een trein. Ge zet die daar af aan het transitcentrum. En daar blijven die zo aan die prikkeldraad [...]. Dat meisje dat langs mij zit dat gaat nie weg [...] maar ik probeer ze wel zo ver te krijgen dat die mij enne toffe vindt en dat ze het gevoel heeft da's ene die het goed meent [...] en dat die ook weet als er met mij iets fout loopt of ik zie ergens iets wat fout loopt dan bel ik die."

---

3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels (4)

- 'Judge shopping':
  - In belang van onderzoek (morele rechtvaardiging)
  - Iedereen doet het (verantwoordelijkheid delen)
    - risico's!
- Niet alles in PV opnemen:
  - Procedurefout: wat niet op papier staat is niet gebeurd
  - Observatie (minimaliseren gevolgen & morele rechtvaardiging)

"[...] ja ik denk dat er soms ook wel meer gezien wordt dan dat er op papier wordt gezet, maar dat ze het nie op papier zetten omdat ze anders moeten tussenkomen en dan is uw dossier naar de knoppen. Dat ze dat zogezegd niet op papier zetten en later proberen 'wit te wassen'."

---

3. Morele dilemma's bij het omgaan met regels (5)

- Misbruik visitatiebevel voor eigen onderzoek (morele rechtvaardiging)

"In theorie hebben die mannen [van de Sociale Inspectie] specifiek een zaak, vragen die een visitatie aan, en vragen die de sterke hand van de politie om hen te beschermen. Dat is het principe. Ja wat doen wij natuurlijk? Omgekeerd. Wij zitten met een zaak. Wij hebben geen mandaat. Wij weten dat er iets loos is. Dus wij spannen hen voor ons kar. Zij maken er een zaak van. Zij vragen dan een visitatie en wij gaan met hen mee. [...] Het is gewoon voor die visitatie te hebben om daar binnen te geraken. Da's natuurlijk compleet illegaal. Maar het is met een goei reden omdat we weten dat er iets loos is he."

Conclusie

- Houding van politieambtenaren ten aanzien van regels is het resultaat van een complex geheel van factoren: opleiding, interactie met collega's, morele dilemma's op de werkvloer, enz.
- Regels botsen vaak met andere waarden, bv. effectiviteit
- Uitdaging voor leidinggevenden om sturing te geven aan politieambtenaren door controle en begeleiding

---
